

N:o 38.

Af Herr Nyström: Om anslag till utredning af frågan om förändrad organisation af landtmätericorpsen.

Redan för flere år sedan blef denna fråga väckt och förhåfd till behandling, ehuru då förhållandena ännu icke voro af så oroande beskaffenhet, som de nu gestaltat sig. Hon har också vunnit ökad lif genom skiftesgöromålens aftagande och det till följd deraf ökade bekymret för en stor del af de nuvarande skifteslandtmätarnes utkomst. När denna fråga först väcktes, ville det synas som betraktade allmänheten densamma med likgiltighet och såsom främmande för sig. Men i detta fall torde en förändring hafva inträdt. Också kan det icke nekas, att detta ämne på det närmaste berör icke blott landtmätericorpsen, utan i minst lika hög grad en väsentlig del af landets befolkning. Det är derföre nödigt betrakta henne ur begge dessa synpunkter.

Om man måste erkänna, att den jordegande befolkningen i vårt land utgör sjelfva kärnan och det öfvervägande antalet af landets invånare, hvarföre också dess välbefinnande intager ett framstående rum, torde man på samma gång böra medgifva, att de tjenstemän, hvilkas befattningar just afsett befrämjandet af detta välbefinnande, mera direkt än någon annan tjenstemannacorps gagnat det allmännas utveckling. Genom landtmätarnes skiften hafva eganderättsförhållandena blifvit ordnade och betryggade, och först derefter har ett verkligt framåtgående jordbruk blifvit möjligt. Landet har sålunda vunnit ofantligt af dessa arbetens utförande; men det har på samma gång erhållit mycket mera. Staten har nemligen från landtmätarne utan någon egentlig uppoffring förvärfvat sig en egendom, hvars värde uppgår till flera millioner. Denna egendom, som består i en mängd kartor och handlingar, har staten utan ersättning erhållit. Utom det behof af dessa samlingar, som staten haft för betryggande af alla eganderättsförhållanden

hvad landets jord beträffar, har staten derjemte den nyttan af desamma, att hon kunnat lägga dem till grund för andra arbeten, som afse både landets materiella förkofran och bevarande af dess sjelfständighet, eller med andra ord för kännedom om landet i topografiskt, ekonomiskt och geologiskt hänseende. Ehuru landtmätarne hafva af den enskilde jordegaren haft ersättning enligt taxa för sina utförda arbeten, har dock nu den tidpunkt inträdt, då förrättningarne aftagit och då de ännu mera komma att aftaga i en snar framtid. Huru skall under sådana förhållanden landtmätaren kunna reda sig? Han har under en stor del af sitt lif egnat sig åt dessa arbeten; i denna rigtning har han utvecklats sina insigter; mången har offrat sin helsa på dessa förrättningar, alla sin ungdom, icke få sina bästa år. Man byter icke om lefnadsyrke lika lätt som man byter om rock. Dertill fördras tid, håg och krafter. Ju äldre man är, desto svårare att sätta sig in i nya förhållanden, och ju trägnare man egnat sig åt en viss bana, ju skarpare man rigtat sin iakttagelseförmåga på vissa bestämda föremål, desto mera förslappas förmågan för en ny bana och blicken för nya föremål. Det är ett hårdt öde för en man vid framskriden ålder att endast hafva detta val. Det är så mycket hårdare som vid hans inträde på denna bana ingen föreställning om möjligheten deraf kunde uppstå hos honom, så mycket hårdare som han fortfarande hyser den önskan, att blifva i tillfälle att verka i sitt yrke, utan att denna önskan kan uppfyllas. Det mindre vanliga förhållandet inträder, och har redan till en del inträdt, att en gammal tjenstemannacorps, som vill ha sysselsättning, saknar sådan och med detsamma sin utkomst. Invändningar kunna visserligen göras. Man kan sålunda invända, att landtmätarne haft skäligen ersättning för sin möda. Detta eger nog sig rigtighet, men så hög har icke denna ersättning varit, att landtmätaren derpå kunnat åstadkomma så stor besparing, att han på sina äldre dagar kan vara betryggad för ekonomiska bekymmer. Det torde derföre icke innebära några obefogade anspråk, då han hyst förhoppning om, att staten på ett för det allmänna lämpligt sätt och utan att dervid göra några uppoffringar vidtager sådana förändringar i organisationen af landtmätericorpsen, att icke en stor del af dess medlemmar bringas till verkligt armod. Landtmätaren begär ingen skänk. Det enda han önskar är arbete och en anspråkslös ersättning derför. Skulle icke detta vara en billig begäran? Skulle icke detta vara så mycket lättare att tillmötesgå, om det kan ske på ett sätt som länder det allmänna till verklig nytta?

Jag vill derför nu tillse, huru en sådan förändring må kunna åvägbringas i landtmätericorpsens organisation, att dess framtid betryggas, utan att staten underkastas några särdeles förökade utgifter eller den enskilda drabbas af tryckande ersättningar till landtmätaren.

Till 1870 års riksdag hade regeringen aflåtit proposition om andra landtmäteritjänsternas indragning. Då det var onekligt att dessa tjänster voro obehöfliga eller med lätthet kunde sammanslås med första landtmäteritjänster, uppstod ingen opposition mot förslaget, men man ansåg dock billigt vara, att lönerna borde bibehållas till skifteslandtmätericorpsens fromma, genom uppdelning åt ett visst antal kommissionslandtmätare. Lönerna blefvo dock tagna för bearbetandet af ekonomiska karteverket och äro nu som det vill synas af statsverkspropositionen stadda på väg till ett ännu mera främmande ändamål, topografiska karteverksarbetet. För många äldre landtmätare, som inträdt i landtmäteriet med den anspråkslösa förhoppningen att möjligen på äldre dagar, när helsa, krafter aftagit, komma till en sådan ringa aflöning som 900 kronor, försvann således hoppet att kunna påräkna ens den torftigaste utkomst på alderdomen. Billigt var detta icke, och rättvisan fordrar därför, att lönerna återbördas till skifteslandtmätericorpsen.

Det har äfven blifvit föreslaget, att landtmätericorpsen skulle förminskas. En sådan förminskning har i sjelfva verket redan inträdt. Enligt landtmäteristyrelsens underdåniga utlåtande af år 1869 uppgick de på eget ansvar vid Allmänna Skiftesverket tjänstgörande landtmätarnes antal vid 1865 års slut till 408, men redan vid 1869 års slut hade det nedgått till 356 och enligt styrelsens berättelse för år 1884 hade antalet nedgått till 256, inberäknadt 24 förste landtmätare. Oaktadt detta aftagande antal, som förmodligen ytterligare kommer att förminskas, saknar redan kanske hälften af skifteslandtmätarne full sysselsättning, och en del af de öfrigas ställning är icke heller afundsvärd. Med afseende på detta sorgliga öde ligger det nära till hands, att landtmätarne i första rummet borde vara sjelfskrifna till vissa förrättningar, som nu utföras till en stor del af andra personer. Ingenting ligger i detta fall närmare än de ekonomiska karteverken. Det må med skäl väcka förvåning, att, då landtmätare finnas, som sakna sysselsättning, icke dessa företrädesvis blifva använda till de ekonomiska karteverkens utförande. Dessa civila arbeten utföras nu hufvudsakligen af med arbetet ovana militära personer under ledning af Chefen för Generalstabens Topografiska afdelning och lära enligt sista års statsverksproposition komma att taga en tid af 35 år, och en kostnad af omkring 10 millioner, eller omkring 8 millioner kronor sedan den topografiska delen af arbetet frånräknats. Kan ekonomiska kartverket böra så långsamt och så kostsamt utföras? Nej! Med sådan långsamhet vinnes icke ändamålet, ty kartan öfver den först behandlade delen af landet blir ju allt för antik, innan den sista utkommer. Kostnaden blir ock allför stor. Utföres åter arbetet af med dylika arbeten vana landtmätare, och utgår aflöningen dels med årsarfvode, dels ock emot ersättning efter taxa och ledes detsamma som sig bör, skall säkerligen det ekonomiska eller stamkartearbetet, som

sedan kan läggas till grund för topografiska och geologiska kartverken, kunna utföras på kanske hälften så lång tid och för mindre summa än halfva kostnaden, ty det kostade ju ej mer än 1,852 kronor per kvadratmil när det bearbetades af landtmätarne, men öfver 4,000 kronor när det stått under den militära ledningen och skulle ju ej kosta mera än 2,000 kronor per mil eller 2 millioner sjuhundratusen i sin helhet enligt kartografen Dahlmans skriftliga åtagande.

Det kan icke gerna ifrågasättas, huruvida landtmätarne äro vuxna detta arbete, då de förnämsta af nuvarande kartografer äro landtmätare samt förrättningarne icke omfatta någon annan uppgift, än hvad landtmätare förut haft sig till stor del förelagdt. För öfrigt vore det besynnerligt, om icke landtmätare skulle kunna utföra ett arbete, hvaråt de egentligen egnat sig, då för närvarande personer dertill kunna användas, som alldeles icke befatat sig med de dermed förenade göromål, och hvilka synas hafva, och böra hafva, en helt annan uppgift. Att till ekonomiska arbeten använda personer, som, utom saknaden af vana vid dylika förrättningar, derjemte icke äro hemmastadda i de olika trakterna, skall naturligtvis försena och fördyra arbetet. Ekonomiska karteverksarbetet synes därför böra uppdragas åt landtmätericorpsen.

Hvad som likväl i väsentlig mån skulle betrygga landtmätericorpsens ställning vore visst distrikt för hvarje landtmätare. Man skulle kunna säga, att det redan finnes landtmäteridistrikt, så till vida som hvarje län för sig utgör ett sådant, men detta slags distrikt är dock för obestämdt och vidsträckt. Deremot medgifver gällande landtmäteri-instruktion att länen indelas i distrikt, och det är en sådan indelning som är af behovet påkallad, men som icke kommit och antagligen ej kan komma till stånd utan att staten träder emellan och indelar riket i landtmäteridistrikt, samt bereder jordegaren nedsättning i landtmäteri-taxan och landtmätaren någon lön. Man får nemligen icke föreställa sig, att, ehuru för närvarande många landtmätare sakna sysselsättning, riket i en framtid kan undvara landtmätare. Om än de större skiftena småningom upphöra och någon ytterligare sammandragning af egorna ej på längre tid förekommer, skola dock städse finnas mindre förrättningar, vid hvilka landtmätarens biträde är behöfligt. Sådana förrättningar äro hemmansklyfningar, jordafsöndringar, egoutbyten, rågångsregleringar, syner, väg- och hägnadsdelningar, samt i följd af dikningslagen förekommande förrättningar m. m. Ty lika säkert som det i alla tider kommer att erfordras en domstol och en domare, äfven i civila mål, lika säkert är det ock, att jordegarna framgent skola vara i behof af en opartisk och sakkunnig person, som delar jorden åt dem. Landtmäteristyrelsens be-

rättelse för år 1884 visar ock, att sådana mindre förrättningar hellre till-
än aftagit under senare åren.

Behovvet af landtmäteridistrikt har förut icke gjort sig så mycket
gällande som nu, emedan landtmätarna, under det i stor skala pågående
skiftesarbetet, varit talrika och det sålunda varit lätt för jordegaren att
på närmare håll kunna erhålla landtmätare, utan att behöfva betungas af
dryga resekostnader; men i samma mån landtmäteriförrättningarna blifva af
inskränkta omfattning och icke tåla stora kostnader, samt landtmätarnes
antal blifvit förminskadt, är det af vikt för jordegarna, att på nära håll hafva
tillgång på biträden i landtmäterigörömmål. Genom distriktindelningen skulle
detta ändamål vinnas, och jordegaren skulle dessutom kunna beredas andra
fördelar af densamma, om distriktlandtmätaren erhöle af staten en bestämd,
om än ringa, årlig inkomst af om ej 1,600 kronor, motsvarande pension och
nedsättningen i landtmäteritaxan, så dock 1,000 kronor. Ty i sådant fall
skulle taxan kunna nedsättas med t. ex. en tredjedel, hvilken nedsättning
visserligen blefve något större än den bestämda årliga aflöningen, men vunne
i värde till följd af den säkerhet med hvilken den kunde påräknas. En
nedsättning i taxan måste anses vara ett önskningsmål för jordegaren, ty
den är mycket betungande och afskräcker mången gång jordegaren från att
låta verkställa behöfliga landtmäteriförrättningar. I Norrland, hvarest vid-
sträckta egorymder förefinnas, blifva kostnaderna så dryga, att flere jord-
egare icke mäktat utgöra desamma, utan tvingas att lemna sin egendom.
Det synes därför vara ganska angeläget, att ett så olyckligt förhållande
upphör genom en nedsättning i taxan. Man har visserligen hört uppgifvas
af jordegare, som äro i goda omständigheter och som således utan olägenhet
 varit underkastade skifteskostnader, att då redan en så stor del af landet
 blifvit skiftad, måste äfven den återstående kunna genomgå denna pröfning.
Ett så egoistiskt resonnement kan icke ega giltighet, om ock blott ur den
synpunkten, att det hela ovilkorligen skall lida då enskilda delar drabbas af
upppoffringar. Säkert är, att de tunga skifteskostnaderna på ett betänkligt
sätt hämma jordbrukets utveckling samt att till följd af de fria men väl-
görande hemmansklyfnings- och jordafsöndringsförfattningarna äfven den som
redan bekostat skifte kan drabbas af ytterligare skifteskostnader.

Man har mot distriktsindelningen gjort den anmärkningen, att jord-
innehafvaren beröfvas rättigheten att begära den landtmätare han önskar
till förrättningens verkställande; men denna invändning är af mycket ringa
värde. Denna rättighet förklaras helt och hållet, om andra jordegare inom
skifteslaget bestrida förordnandet af den begärda landtmätaren och länssty-
relsen ej bifaller den förstes begäran. Ofta kan ock denna begäran bifallas
emot alla öfriges bestridande, då länsstyrelsen, om inga särskilda hinder möta,

måste förordna den, som är mest oförhindrad af de föreslagna. Härigenom erhålles landtmätare, som åtminstone af en del af skifteslaget icke önskas. Genom denna rättighet har dessutom ett beklagligt missbruk börjat inrota sig, i det att en och annan jordegare ackorderar med landtmätaren om vissa förmåner, som ställa landtmätarens opartiskhet i en tvetydig dager, och lätteligen kan framkalla en demoralisation, som skadar landtmätarne och kan medföra beklagliga resultat. Det bör därför ligga i statens och jordegarnes sanna intresse, att hafva sjelfständige och oveldige landtmätare, och detta vinnes ofelbart genom att anlita distriktslandtmätare, i synnerhet som det måste antagas, att till sådana förordnas endast fullt duglige och ordentlige landtmätare. Ett oredligt förfarande af distriktslandtmätaren kan så mycket mindre befaras, som han står under kontroll af förste landtmätaren, länsstyrelsen, landtmäteristyrelsen, jordegaren sjelf och vederbörande domstolar. Till ytterligare säkerhet kunde ju vid distriktslandtmätarens förordnande det förbehåll göras, att, då skäl dertill förekomme, länsstyrelsen egde att förordna extra landtmätare. Man har dessutom vunnit erfarenhet från de nordligaste häraderna i Norrbottens kustland, att laga skiftena kunna försiggå utan att jordegarna haft med landtmätarens förordnande något att bestyra, och utan att något slags missnöje försports från jordegarnes sida med förrättningsmännen. Ty icke mindre än 6 kommuner med tillhoppa 78 laga skiften, omfattande en areal af omkring en million tunnland, hafva nu skiftats i sammanhang med den verkställda afvittringen af Norrbottens kustland af de landtmätare jag dertill såsom afvittringsstyresman föreslagit och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utan jordegarnes hörande förordnat. Lika lärer ock förhållandet vara i Finland, hvarest distriktsindelningen är genomförd, der landtmätaren har en mindre lön, men taxan är nedsatt, och hvarest staten förskjuter jordegarens andel i skifteskostnaderna emot återbekommandet deraf vid uppbördena med en tiondedel årligen, hvilket tillmötesgående från statens sida äfven i Sverige vore högst önskvärdt och är af verkligt behof påkalladt.

Utom de fördelar, som staten och allmänheten genom distriktsindelningen vunne i rättrådige och sjelfständige landtmätare samt i mindre resekostnader och lägre arfvode, skulle derjemte den väsentliga fördel kunna vinnas att en tillförlitlig jordbruksstatistik kunde erhållas, antagligen i början af hvarje riksdag, för det föregående året.

Insamlandet af uppgifter till jordbruksstatistiken är nu öfverlemnadt till Hushållningssällskapen, men det är nogsamnt kändt, att dessa uppgifter lemna mycket öfrigt att önska. Dels inkomma de så sent, att ändamålet med dem till stor del är förfeladt, dels äro de i sig sjelfva så ofullständiga och origtiga, att de slutsatser man kunde draga deraf kunna blifva mycket missledande. Funnes åter distrikt med landtmätare i hvarje, skulle ingen

bättre än han kunna bedöma och tillse de förändringar, som inom distriktet inträffade, och å den hos honom befintliga karta införa desamma, samt till förste landtmätaren insända uppgift både härom och de öfriga, jordbruksstatistiken rörande förhållanden, som äro af vigt att känna. Förste landtmätaren skulle derefter hafva till åliggande att emot skäligen arfvode göra sammandrag af distriktsuppgifterna och insända detta till statistiska centralbyrån, hvilket tillvägagående äfven dess chef ansett önskvärdt. Det är alldeles gifvet, att distriktlandtmätaren vore den lämpligaste att samla dessa uppgifter, ty han bodde i distriktet, egde karta öfver detsamma, kunde lättare än andra bedöma, i hvilket skick jorden befunne sig, äfven som han under sina förrättningar och i öfrigt genom gode män och jordegare samt andra personer vore i tillfälle att erhålla de uppgifter, om hvilka han ej egde specialkänedom.

Dessa äro de förändringar i landtmätericorpsens organisation, som till räddning för landtmätarna, till fördel för det allmänna och till lättnad för jordegaren, borde genomföras. Det återstår att tillse huru denna omorganisering skulle kunna försiggå utan uppoffringar. Till utflyttningshjälp åtgår för närvarande omkring 65,000 kronor årligen af statsmedel, men detta bidrag kommer icke jordegaren till godo förrän långt efter förrättningens slut, ofta efter det utflytningarna blifvit in natura verkställda, hvaremot en nedsättning i taxan till något större belopp än utflyttningsbidraget skulle lända jordegaren till vida större lättnad då det bäst behöfdes. Om emellertid ofvannämnde 65,000 kronor lägges till de 21,600, som förut utgått till löner åt andre landtmätarna men tillsvidare utgå för ekonomiska karteverksarbetet, samt om cirka 50,000 kronor anslås från statsverket, hvilket senare belopp kunde anses motsvara minskade resekostnader och taxans nedsättning vid landtmäterigörömmål för kronans räkning jemte värdet på de årligen till staten utan ersättning ingående renovationerna, så blefve denna summa, tillhopa 136,600 kronor, tillräcklig för att aflöna 113 distriktlandtmätare eller i medeltal en för hvarje domsaga med 1,000 kronor hvardera, eller ungefär det belopp, som utgår till skogstjenstemän i lägsta lönegraden, äfven som till enahanda löneförhöjning åt förste landtmätarna, så att dessa kunde frångas rättigheten handlägga skiftesförrättningar, blifva verkliga förmän samt biträden vid egodelningsrätter och ställes i ungefär samma aflöningsförhållanden, som deras vederlikar kronofogdarne. Om dessutom insamlingen af statistiska uppgifterna öfverlemnades till distriktlandtmätarna och deras sammandrag till förste landtmätarna, kunde Hushållningssällskapen med skäl afstå någon ringa del af dem tillkommande bränvinsmedel, då de befriades från skyldigheten att hafva detta bestyr, som i allmänhet icke af dem på ett tillfredsställande sätt kan fullgöras.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, rörande landtmätericorpsens omorganisering genom

1:o Rikets indelande i landtmäteridistrikt;
2:o nedsättning af nu gällande landtmäteritaxa emot någon lön till distriktlandtmätarne;

3:o åtagande af staten, att under vissa vilkor förskjuta landtmäteriarfvodet; och

4:o ekonomiska karteverkets utförande och jordbruksstatistiska uppgifters insamling af landtmätarne; och då till hvad ofvan blifvit anfördt kommer:

att Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 13 Maj 1868 äskat en ännu icke genomförd reorganisation af landtmätericorpsen;

att Landtmäteristyrelsen uti underdånigt utlåtande den 13 Augusti 1869 (Bil. A.) tillstyrkt Rikets fleste landtmätares framställning om landtmäteridistrikters inrättande, förste landtmätarnes skiljande från skiftesförrättningar och omändring till förmån och till biträden vid härads- och egodelningsrätten;

att de skifteslandtmätare, som ej skulle erhålla distrikt, borde under öfvergångstiden, antingen fördelas på distrikten i förhållande till arbets-tillgången, samt hela anslaget för distriktlandtmätarnes aflöning tillgodokomma samtliga landtmätarne i förhållande till årligen utfördt arbete, eller ock, jemte de många landtmätarne, som inom några år blifva lediga från afvittringsverken, och i annat fall skulle ställas på indragningsstat, sysselsättas med ekonomiska karteverksamheten;

att staten har för ingen annan tjenstemannacorps så illa stäldt som för den tvåhundraåriga skifteslandtmätericorpsen, hvilken dock i högst väsentlig mån bidragit att lyfta landets jordbruk till den ståndpunkt det har, hvilken framför allt bör vara oberoende, men hvilken har den mest bekymmersamma och beroende ställning;

att staten har likaledes orättvist stäldt för jordegarnen, som måste icke blott till fullo betala skifteskostnaderna, utan derjemte för intet skaffa staten en dyrbar och för helt andra ändamål anlita samling af kartor och handlingar;

att rättvisa och billighet derföre fordra, att staten bereder vederbörande förmåner uti ifrågavarande hänseenden, likasom den gjort genom en jemförelsevis låg taxa, men fast lön åt skogstjenstemän för skogsförrättningar;

att, enligt hvad Herr Helanders motion vid 1872 års riksdag utvisar, dels topograferna Landtmäterichefen af Forssell, Generalerna Akrell och Hazelius, aflidne Landshöfdingen Widmark, ekonomiska karteverkets förre

chef Öfveringenjören Ljunggren samt Kartografen Dahlman uttalat sig emot ekonomiska karteverkets skiljande från landtmätericorpsen, dels ock Kongl. Maj:t icke mindre än fem särskilda gånger afslagit framställningar derom;

att, enligt Herr Statsrådet Thyselii yttrande vid 1880 års riksdag, ekonomiska karteverkets utförande af militära personer »blir en ambulerande verksamhet, hvilken kommer att kosta lika mycket som om arbetet verkställdes på förutvarande sätt af på fast fot anställda personer»;

att arbetets utförande, utom i afseende å den topografiska delen, som efter plankartans upprättande, kan särskildt utföras af militärer, ej heller kan lämpligen utföras af desamma därför, att de lång tid af året äro och böra vara upptagna af sina militära göromål;

att en del af ledamöterna i 1878 års karteverkskomité varit emot arbetets skiljande från landtmätericorpsen och utförande af egentligen militärer;

att samma komité jemte den derefter tillsatta kommissionen beräknat för arbetets fullbordan icke mindre än en tid af omkring 35 år och en kostnad af 8 å 10 millioner kronor, deraf omkring tvänne skulle fordras för den topografiska delen af arbetet;

att kartverket, då det åren 1860—1872 stod under civil styresman, kostade endast 1,852 kronor pr kvadratmil, men när det under åren 1873—1877 bearbetades af militärer 4,121 kronor pr mil, efter hvilken senare summa det skulle i sin helhet kosta 5,600,000 kronor, oberäknadt den topografiska delen;

att kartverket deremot, enligt Kartografen Dahlmans skriftliga åtagande, skulle kunna, enligt vederbörandes skäligen fordringar, utföras för 2,000 kronor pr kvadratmil eller för 2,700,000 i sin helhet;

att, då Kongl. Maj:t, enligt statsverksproposition till sista Riksdag, ansett höjdbeteckningarne och backstrecksarbetet eller en väsentlig del af det topografiska arbetet icke behöfvas på ekonomiska kartorna, desamma ock äro endast plankartor samt det skäl, som förefunnits för arbetets utförande af militärer, bortfallit;

att samma Riksdag afslagit Kongl. Maj:ts framställning om karteverkets bearbetande af hufvudsakligen militärer under de kommande 35 åren och för en kostnad af omkring 8 millioner kronor, oberäknadt den topografiska delen, men låtit det provisoriskt fortsättas äfven under detta år; och att Kongl. Maj:t, uti till denna Riksdag afgifven nådiga statsverksproposition, på grund af Chefens för Generalstabens topografiska afdelning yttrande att han saknade hållpunkt för afgifvande af nytt förslag om kartverkets framtida bearbetande, föreslagit samma provisoriska tillstånd äfven för år 1887, hvilket, i längden fortsatt, gör att karteverket väl blifver utfördt, men att de äldsta kartorna behöfva omgöras innan de sista utkomma, samt att

ingen jemförelse kan ega rum emellan de delar af landet som blifvit först och sist kartlagda;

så ock enär af allt detta uppenbart är, att ekonomiska kartverkets utförande ej kan nöjaktigt ske på den nu i flera år beträdda militära vägen, så att tiden och kostnaderna för dess fullbordan kunna tillbörligen inskränkas, men detta synes kunna ske, om arbetet utföres af den nu till stor del lediga landtmätericorpsen samt om allt ställes som sig bör, ungefär såsom jag vid frågans behandling sista riksdag antydt, får jag vördsamt föreslå:

det Riksdagen måtte *dels* i underdånig skrifvelse anhålla att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om behofvet och lämpligheten af landtmätericorpsens omorganisering i den riktning jag här ofvan antydt;

dels för bestridande af kostnaderna för sådan utredning bevilja ett förslagsanslag af 3,000 kronor.

Anhålles om remiss till Stats-Utskottet.

Stockholm den 26 Januari 1886.

J. E. Nyström.

Transsumt af

Bil. A.

Underdånigt Utlåtande, angående länens indelning i vissa landtmäteridistrikt m. m., afgifvet den 13 Augusti 1869 af Kongl. Landtmäteri-Styrelsen.

Komiterade hafva slutligen, på sätt redan i början af detta underdåniga utlåtande är vordet anmärkt, gjort rikets indelning i vissa landtmäteridistrikt, med en landtmätare i hvarje, till ett grundvilkor för sitt förslag och till stöd för distriktindelningen anfört flera mycket behjertansvärda skäl.

Detta är en gammal fråga. Den framställdes för omkring 35 år

sedan af mig, då landtmätare i Malmöhus län, med afseende hufvudsakligen å förhållandena inom det länet, men har icke blifvit här i landet förd utom gränsen för önskningarnes område, ehuru denna fråga, på sätt i början af detta utlåtande synes, varit föremål för officiel behandling åren 1856, 1858 och 1865 samt i 16 § 2 mom. nådiga Landtmäteriinstruktionen säges — alldeles så, som jag hemställt uti den 31 Mars 1862 afgifvet förslag till samma Instruktion — att länen kunna indelas i vissa landtmäteridistrikt, försedda med egna landtmätare, om Kongl. Maj:t, uppå derom gjord framställning, finner skäl att sådant tillåta. I Finland åter, der landtmäteriet länge bibehöll den organisation, som detsamma fick i hela Sverige hufvudsakligen genom 1783 års Kongl. Landtmäteriförordning, upptogs frågan om landtmäteridistrikt utaf vissa komiterade, hvilka den 7 Juni 1842 afgåfvo förslag till en ny dylik författning, och den gillades genom Kejsrerliga förordningen om Landtmäteristyrelsen m. m. i Finland den 15 Maj 1848. Samma Styrelse indelade sedan, genom Cirkulär af den 19 December nämnda år, hela storfurstendömet i vissa landtmäteri- och justeraredistrikt, med från en till och med sex landtmätare i hvarje, allt efter distriktens storlek och landtmäterigöromålens beskaffenhet. Belåtenheten härmed är allmän. Landtmätarne äro skyldige att bo inom sina distrikt. De äro derigenom lätt tillgängliga för distriktens innevånare och resekostnaderna äro jemförelsevis obetydliga.

Denna fråga rör icke blott landtmätarne, utan äfven jordegarne.

Hvad de förstnämnde angår, så har, såsom i det föregående blifvit upplyst, en mycket stor pluralitet af landtmätare i riket godkänt komiterades ifrågavarande förslag, hvilket vittnar, att landtmätarne i allmänhet anse distriktindelningen för sig fördelaktig eller åtminstone icke skadlig. Att röster deremot höjt sig, kan icke förundra, då fråga är om en genomgripande reform; — då hvarje sådan reform alltid möter motstånd från flera håll, — och då landtmätericorpsen är så talrik. Deremot talar den omständigheten till fördel för förslaget, att dessa röster äro så få, helst det är känt, att det nuvarande sättet att utgifva förordnanden till landtmäteriförrättningar är fördelaktigt för många landtmätare. De, som äro emot förslaget befara:

att icke alla län kunna med fördel indelas i landtmäteridistrikt; men detta är icke troligt, då en sådan indelning kunnat genomföras i hela Finland och der ega bestånd i 20 års tid under allmän belåtenhet samt, enligt min tanke, distrikten borde vara få och stora samt försedda med 2 eller flera landtmätare, om och så länge behovet det fordrade;

att distriktindelningen skulle motverka begärandet af laga skiften och andra landtmäteriförrättningar, derföre att jordegare ej kunde få biträde af

just den landtmätare, han önskade; men jag tror, att om *verkligt* behof af landtmäteriatgård är för hand, — och eljest begäres en sådan kostsam åtgärd icke, — så skall detta behof, så mycket hellre, som det sällan kännes af blott en jordegare, oafvisligen mana till påkallandet af den behöfliga åtgärden, äfven om distriktlandtmätaren ej är för alla behaglig;

att landtmätarne skulle få högst ojemn och somliga ingen sysselsättning i tjensten; *detta inträffar under nu varande förhållanden, är ganska allmänt och kan ej afhjelpas*; men de svåra olägenheterna för landtmätarne häraf skulle, enligt min tanke, väsentligen minskas genom en väl ordnad distriktindelning, helst sedan landtmätarnes antal blifvit förminskadt till hvad behofvet fordrar.

Hvad härefter jordegarne beträffar, så förljenar det att väl öfvervägas, om ej de nuvarande landtmäteridistrikten, d. v. s. länen äro för stora, hvarigenom flera olägenheter uppkomma. Sådana äro, att landtmätare och jordegare stundom icke känna hvarandra; att somliga af de förra ofta äro främmande för i vissa trakter af, i synnerhet de större, länen förekommande egendomliga förhållanden; att, till följd af nu anmärkta två omständigheter, stridigheter, som uppstå vid landtmäterisammanträden, stundom icke blifva på bästa sätt utredde och än mindre bilagde, samt att landtmätarnes resekostnader, som vid smärre förrättningar ofta uppgå till högre belopp, än arfvodet för förrättningarnes verkställande, blifva mycket drygare än de behöfde vara. Detta senare gäller isynnerhet i sådana län, t. ex. Malmöhus, Kristianstads, och Skaraborgs, der det egentliga skiftesverket är afslutadt eller nära slutadt samt således hufvudsakligen endast små landtmäteriförrättningar förekomma, såsom hemmansklyiningar och jordafsöndringar, väg- och stängsel-delningar, utstakningar af å karta bestämda, men å marken tvetydiga skifteslinier eller rågångar m. m. När en gång landtmätarnes antal nedgått till hvad behofvet högst kräfver och de således blifva få inom hvarje län, då skola, enär landtmätarne, såsom det nu är stäldt, hafva rätt att beräkna resekostnader inom länens gränser, dessa kostnader, så mycket hellre som skjutslegan snarare kommer att höjas, än sänkas, blifva *i hög grad betungande för dem, som behöfva landtmätares biträde till ofvanberörda små förrättningar*. Men detta biefve icke händelsen, om länen voro indelade i lämpliga landtmäteridistrikt och landtmätarnes rätt att beräkna resekostnader *inskränkt till distriktgränserna*.

Mot distriktindelningen kan emellertid invändas, att distriktens en gång bestämda omfång kunde framdeles behöfva förändras. Detta gäller knappt om sådana län, inom hvilka det egentliga skiftesverket är afslutadt, och smärre landtmäteriförrättningar behöfvas i alla trakter af länet till ungefär lika antal och beskaffenhet, utan om sådana län, der flera byar ännu

återstå att skifta, ehuru härtill kan vid uppgörandet af distriktindelningen tagas hänsigt på det sätt, att flera landtmätare anställas inom distrikt, uti hvilka berörda byar finnas. Men äfven om förändring af distrikten i vissa län skulle *någon gång* erfordras, så innefattade detta ingalunda en olägenhet, som vore större än fördelarne af distriktindelningen, och hvarje förändring borde dessutom blifva öfverflödig framdeles, då alla byar förlagts i laga skifte, hvarefter återstående landtmäteriförrättingars antal, omfång och beskaffenhet komme att bifva ungefärligen lika öfver allt. Befunnes ändock, som troligt är, distrikten bättre och sämre, så kunde olikheterna jemkas på det sätt, att landtmätarnes antal i de sämre distrikten, i mån af afgang, minskades, hvarförutan ej hinder funnes för landtmätarne att, vid inträffande ledigheter söka förflyttning från ett sämre till ett bättre distrikt.

Det kan äfven invändas, att jordegarna i distriktet kunde äfventyra, att få biträde af mindre dugliga landtmätare. Detsamma kan äfven sägas med hänsigt till de anspråk i tjensteväg, som jordegare lagligen hafva på t. ex. häradshöfdingar, kronofogdar och häradsskrifvare, hvilka likväl, oberoende af allmänhetens godtycke eller så kallade förtroende, *en och en* tjenstgöra inom sitt noga begränsade, större eller mindre distrikt, och visserligen icke, om de befinnas vara oskickliga eller försumliga, kunna göras oskadliga lika snart och säkert, som landtmätarne. Ty i afseende på dessa gäller icke allenast, att Landtmäteristyrelsen kan enligt 20 § 3 mom. nådiga Landtmäteri-instruktionen, när »*vice kommissionslandtmätare* i tjensten begår fel eller visar försumlighet» genast afsätta honom och, enligt 46 § i samma nådiga instruktion, suspendera *alla slags landtmätare*, för vissa uppgifna tjenste-försummelse, utan äfven, att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har, enligt 13 § 1 mom. i merberörda Instruktion, »rättighet och skyldighet att vidtaga alla de åtgärder, som i ett eller annat afseende till landtmäteriförrättingars fortgång och behöriga verkställighet leda kunna och med gifna föreskrifter öfverensstämma m. m. Det kan dessutom med allt skäl anmärkas, att jordegare äro underkastade det ofvanberörda äfventyret *jemväl under nuvarande förhållanden*, hvilka visserligen icke hindra jordegare att *sjelfva* föreslå äfven *den sämste* af sitt läns landtmätare och för honom erhålla Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förordnande, derpå många högt talande exempel finnas.

Vid öfvervägande af alla utaf mig kända olägenheter och fördelar af länens indelning i vissa landtmäteridistrikt, har jag funnit de senare vida större, än de förra, och anser således, jemväl med stöd af de utaf Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kristianstads län samt komiterade anförde skäl och omständigheter,

att efter *vederbörandes hörande och förslag*, alla länen, borde indelas i landtmäteridistrikt, derest icke afseende på något visst län förekomme sådana omständigheter, som kunde anses innefatta giltiga skäl till uppskof med distriktindelningen derstädes; — att dessa distrikts antal icke borde rättas efter det nuvarande, helst i framtiden allt för stora antalet landtmätare, hvarigenom distrikten skulle blifva för små, utan i allmänhet efter domsagornas antal, dock så, att der domsagorna äro små, icke blott en skulle utgöra ett landtmäteridistrikt, och der de äro ovanligt stora, en domsaga skulle kunna innefatta mera än ett landtmäteridistrikt; att de nuvarande landtmätarne borde fördelas på distrikten med hänsigt till beräkneliga tjenstgöröromål inom hvarje och med rättighet till tjenstgöring såsom medhjelpare, der göröomål i eget distrikt tröte, hos landtmätare i annat distrikt, — samt att, så vidt sådant utan förnärmande af någon landtmätares lagliga rätt kunde ske, Landtmäteristyrelsen borde fortfarande bemöda sig om förminskning af landtmätarnes antal *till dess att blott en landtmätare finnes i hvarje distrikt*, hvilken skulle vara förbunden att bo inom distriktet och, så vidt möjligt vore, midt uti detsamma samt berättigad och skyldig att, med biträde af nödigt antal landtmäteriauskultanter, verkställa alla erforderliga landtmäteriförrättningar inom distriktet utom måhända sådana, som särskildt omförmälas i 9 § 2 och 3 mom. af nådiga Landtmäteri-instruktionen.

Jag delar fullkomligt komiterades åsigter dels om en sådan organisation af Förste landtmätaretjensterna, att deras innehafvare skiljas från rättigheten att handlägga landtmäteriförrättningar för enskilde och komma i en sådan ställning till de andre landtmätarne, att Förste landtmätarne kunna blifva, hvad de nu icke äro, *verkliga* förmän för och kontrollanter å de andre landtmätarne samt fullt opartiske biträden åt härads- och egodelningsrätter, och dels om det högeligen önskvärda deruti, att distriktlandtmätarne försåges med någon fast lön och deremot landtmäteritaxan skäligen nedsattes. Men då jag redan den 17 September 1850 i det förstnämnda afseendet gjort en fullständig underdånig framställning, hvilken blifvit i nåder ogillad, och komiterade ganska riktigt ansett, att, först

sedan de af dem framställda grundsatzerna blifvit godkända, detaljerade förslag kunde med någon fördel utarbetas, för hvilket ändamål komiterade i underdånighet hemstält om nedsättande af en särskild komité; alltså och då, om denna hemställan i nåder bifalles, berörda komité väl äfven borde insamla de upplysningar från länen och annorstädes, som kunna vara nödiga för att tillfredsställande uppgöra ofvanberörda detaljerade förslag, lärer jag icke nu böra dermed mig befatta.

Ludvig B. Falkman.

Gustaf Ljunggren.

Stockholm i Rikets General-Landtmäterikontor den 13 Augusti 1869.

Vidimeras

J. E. Nyström.

L. von Hedenberg.

N:o 39.

Af Herr Törneblad: Angående nedsättning af annuiteterna å de af staten till vissa enskilda jernvägsbolag lemnade låneunderstöd.

För de lån, som på grund af 1871 och 1876 års riksdagsbeslut beviljats åt enskilda jernvägsbolag, skall ränta utgå efter 5 procent för året. Denna räntefot blef utan tvifvel bestämd med afseende derå, att staten icke skulle för sina försträckningar behöfva vidkännas någon årlig förlust, hvilket kunde hafva blifvit händelsen, om räntan då hade satts lägre än till 5 proc. Sedan den tiden har likväl räntefoten för statens egna upplåningar varit i

Bih. till Riksd. Prot. 1886. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 7 Häft.